

حجاب برنده و بازنده دارد؟

برکناری رییس يك شعبه بانك در قم توسط معاون استاندار، به دلیل رایاه خدمات به يك خانم بيحجاب، فضاي رسانه‌اي را مشغول خود كرد. اينكه آيا دستور مزبور امکان اجرا دارد، يا اصولا مقام صادرکننده حکم، اهليت صدور دستور را داشته يا نه موضوعي است فرعي. موضوع اصلي اين است که چنين رخدادی در فضاي اين روزهاي جامعه چه بازتابی دارد و افکار عمومي با آن همدلی مي‌کند و آيا اين موضوع کمکی به اجرای احکام شرع مي‌کند يا نه؟

بعد از داستان فوت خانم [مهسا اميني](#) که پس از انتقال او به مقر نيروي انتظامي صورت گرفت، فضا سازي سنگيني عليه گشت ارشاد صورت گرفت و درخواست انحلال آن در سطح گسترده‌اي مطرح شد. برخي مسوولان ستاد امر به معروف و نهي از منکر و نمايندگان مجلس عليه آن موضع گرفتند و کار تا جايي پيش رفت که دبیر شوراي عالي انقلاب فرهنگي اعلام کرد که هيچ مصوبه در مورد راه‌اندازي گشت ارشاد به تاييد اين شورا نرسیده است. از سوي ديگر، بحث‌هايي در مورد اينکه «حجاب واجب شرعي است» در برخي تريبونها مطرح و عقب‌نشيني از آن به منزله عدول از احکام دين تلقی شد. در مقابل افرا دي به فتواهاي نادري استناد کردند که الزام به رعايت حجاب را موجه نميدانست. اما در عالم واقع چه اتفاقي افتاد؟

آنچه از مشاهدات ميداني برمي‌آيد، اين است که در برخي شهرها - عموما شهرهاي بزرگ - آن هم در برخي مناطق آن، بعضي خانم‌هايي که تا پيش از اين روسري مي‌پوشيدند علاقه‌اي بر تداوم آن نداشتند. هر چند اين رفتار، ابيدمي و عمومي نشد و همچنان اکثريت بانوان، دست‌کم پوشيدن روسري را (ولو به شکل شل حجاب) ادامه دادند، اما در مورد همين اقليت نيز سختگيري‌هايي که از جانب پليس و آمران به معروف و متدينين متداول بود، رعايت نشد و خانم‌هاي بدون روسري به راحتی علاوه بر معابر در رستوران‌ها و فروشگاه‌ها حضور يافتند.

اين رخداد اگر مثلا سال گذشته اتفاق مي‌افتاد، قطعا با واکنش‌هاي تند محافل مذهبي روبه‌رو ميشد، اما اين‌بار تقريبا (جز يکي، دو امام جمعه از جمله جناب آقاي علم‌الهدی) حساسيت ويژه‌اي را برننغيخت. در واقع نوعي تساهل و رواداري به خرج داده شد و فضايي که مي‌توانست با برخي دخالتها متشنج شود، شرايطي نسبتا آرام را پشت سر گذاشت.

ناگفته پیداست، آن بخش بسیار حذاقلي که پیش از این نیز هنجارها را رعایت نمی‌کردند، هم‌اکنون نیز در مکان‌های خاص رفتار خود را ادامه می‌دهند، اما برخلاف انتظار، حجم هنجارشکنی‌ها افزایش نیافت مشاهدات میدانی موید این نکته است.

حال يك پرسش پیش می‌آید که آیا نظام سیاسی و دینی عقب‌نشینی کرده و اصطلاحاً شکست خورده و در سمت مقابل افرادی که خواسته‌اند بی‌حجاب تردد کنند، پیروز شده‌اند؟

به نظر می‌آید چنین نشده. یعنی سیستم انتظامی با سماحت و رواداری، در برابر رفتار بدحجابی که قبلاً هم عملاً وجود داشته، موضع تند نگرفته و در سوي مقابل نیز ساختارشکنی قابل ملاحظه‌ای مشاهده نشده است. سکوت معنادار محافل مذهبی به این رخداد نیز گرچه ممکن است به خاطر جو ناآرامی‌های اخیر صورت گرفته باشد، اما ادامه همین سکوت، کاملاً بخردانه بوده و موجب لجاجت و تحریک نشده است. نتیجه اینکه در عمل بانوان در سطح قابل قبولی حذاقلهای حجاب را رعایت کرده‌اند و بدحجابی و بی‌حجابی رشد غیرمتعارفی نداشته است.

به بیان دیگر، سیستم حکومتی اگرچه ممکن است ظاهراً عقب‌نشینی کرده اما بازی را برده و نتیجه را مال خود کرده است. از آن سوي نیز افرادی که دنبال [سبک زندگی](#) خاص بوده‌اند بدون آنکه دست به لجاجت بزنند به آن دست یافته‌اند. با این همه قطعاً نمی‌توان گفت این مساله پایان یافته و اصطلاحاً حل شده، بلکه فعلاً جمع شده است. به‌کارگیری روش‌های روادارانه می‌تواند آرامش کنونی را تداوم بخشد.

*محمد مهاجری/اعتماد 5363